

Příloha 7: Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta

Habilitační obor

Fakulta sociálních studií

Politologie

Uchazeč

Pracoviště

Habilitační práce

Mgr. Petr Kaniok, Ph.D.

Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, Brno

Národní parlamenty a evropská integrace: kolektivní aktér politického systému EU?

Oponent

Pracoviště

Prof. PhDr. Vít Hloušek, Ph.D.

Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, Brno

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta)

Petr Kaniok se ve své habilitační práci věnuje velmi zajímavému tématu role parlamentů členských států EU v procesu kontroly politiky Evropské unie. Takto zaměřený výzkum osahuje dvě dimenze: dimenzi spolupráce mezi parlamenty jednotlivých členských zemí a dimenzi, v níž tyto parlamenty mohou vystupovat jako specifický kolektivní aktér legislativního procesu Evropské unie (procedury lidově známé jako žluté, oranžové a červené karty). Kaniokova práce zahrnuje oba rozměry, což považuji za velmi důležité vzhledem ke komplexní povaze politické a zejména kontrolní role parlamentů členských zemí ve víceúrovňovém vládním systému Evropské unie.

Kaniok navazuje inovativním a tvůrčím způsobem na řadu již existujících studií. Velmi dobrá znalost výzkumného pole a přehled o již existujícím výzkumu a jeho výsledcích, kterou Kaniok ve svém spisu demonstroval, mu umožňuje najít prostor pro sumarizaci již známých faktů i vytváření nových otázek, originální zpracování primárních dat a posouvání našich znalostí a porozumění mechanismů i limitů kontroly „evropské“ legislativy prostřednictvím klíčového aktéra politických systémů parlamentních demokracií. To je přitom model, k němuž s výjimkou Francie, Rumunska a částečně Portugalska náležejí všechny členské státy Evropské unie.

Kaniok velmi jasně a přehledně nastínil v úvodu cíle své práce a rovněž velmi precizně definuje pojmy, s nimiž bude pracovat (subsidiarita, proporcionalita, kontrola). To je velmi pozitivní krok, neboť umožňuje číst práci i těm odborníkům z řad srovnávacích politologů, kteří nejsou zrovna experty na politický systém Evropské unie, ale kteří si uvědomují důležitost „evropské“ dimenze pro politiku v členských státech. Pečlivá práce s pojmy také vede k velmi srozumitelné a po mém soudu plně adekvátní operacionalizaci výzkumu.

Teoreticky je práce zakotvena v neoinstitucionalistickém paradigmatu. Přes určitou eklektičnost používání tohoto přístupu v oblasti evropských studií je tuto autorovu volbu nutné vnímat jako logickou. Výzkum zaměřený na instituce (jak ve smyslu orgánů typu parlamentů, tak v širším smyslu formálních i neformálních praktik, podle nichž tyto orgány coby aktéři unijní politiky fungují) v podstatě ani jinou teoretickou perspektivu zaujmout nemůže. Potřebnou variabilitu Kaniokovi dodává znalost (a schopnost práce s) všech čtyř základních variant neoinstitucionalismu a schopnost kombinovat je při vytváření hypotéz i v práci dostatečně jasně reflektované vědomí limitů a nedostatků jednotlivých neoinstitucionalistických teorií. Teoretická výbava textu pak vede k formulaci hypotéz. Je velmi důležité a chvályhodné, že Kaniok se neomezil jen na zkoumání těch proměnných, které plynou z vnitřního nastavení a fungování parlamentů členských států, ale že vzal dostatečně v úvahu i celkový politický kontext v jednotlivých členských zemích (hypotézy o souvislosti

euroskepticismu a ochoty či snahy o kontrolu legislativního procesu EU) a zejména že vzal v úvahu i rozměr spolupráce mezi parlamenty a meziparlamentní komunikaci jako důležitý faktor efektivní kontroly.

Samotná analýza je velmi logicky a přehledně strukturována. Čtenář nejprve obdrží vyčerpávající a přesné informace o vývoji kontroly „evropské“ legislativy. Pozornost je logicky věnována zejména aktuální situaci po ratifikaci Lisabonské smlouvy včetně rozborů diskutovaných návrhů na doplnění a změny těchto kontrolních mechanismů. Následuje přehled nastavení mechanismů kontroly v jednotlivých členských státech doplněný o detailní případové studie Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, Spolkové republiky Německo, Francouzské republiky, České republiky a Švédského království. Výběr zkoumaných zemí považuji za dobře provedený i zdůvodněný, protože zohledňuje v podstatě všechny proměnné, které podle nastavení hypotéz mohou ovlivňovat aktivity parlamentů členských zemí v procesu kontroly legislativního procesu EU.

Následující kapitola již přesouvá pozornost na úroveň politického systému EU tím, že analyzuje praktické aspekty fungování kontroly prostřednictvím parlamentů. Konkrétně analyzuje oba dva zatím existující případy, kdy byla udělena tzv. žlutá karta, odůvodněná stanoviska přijatá v letech 2010-2014 (v obou případech analyzuje zejména to, jak jednotlivé parlamenty své námítky odůvodňovaly) a následně na základě dat z databáze IPEX analyzuje kolektivní kooperaci národních parlamentů a na základě statistických modelů určuje roli jednotlivých proměnných.

Kaniokova práce je velmi logicky vystavěná, přehledná, psaná rigorózním avšak přesto čtivým stylem a založená zejména na práci s primárními daty (o čemž svědčí mimo jiné 34 stránek tvořící seznam sekundárních ale zejména primárních zdrojů). Jedná se rovněž o práci dospívající k novým relevantním poznatkům a jednoznačně posouvající naše poznání o parlamentní kontrole. Domnívám se, že výsledky výzkumu jsou natolik zajímavé a závažné, že by měl být text psaný v češtině přeložen a nabídnut k publikaci některému významnému mezinárodnímu vydavateli. Kaniok se předkládaným habilitačním spisem jednoznačně řadí k evropským špičkovým badatelům v oblasti politického systému EU a jeho propojení s politickými systémy členských států.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

1. Jaká je pravděpodobnost další reformy nástrojů kontroly legislativního procesu EU ze strany parlamentů členských zemí?
2. Existuje nějaký signifikantní rozdíl v aktivitě a argumentačních strategiích mezi tzv. starými členskými státy na jedné straně a zeměmi východního rozšíření na straně druhé, nebo jdou dělítka napříč těmito kategoriemi členských států?
3. Jakou roli hrají procesy parlamentní kontroly v debatě o demokratickém deficitu EU?

Závěr

Habilitační práce dr. Petra Kanioka „Národní parlamenty a evropská integrace: kolektivní aktér politického systému EU?“ *splňuje* požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru *Politologie*.

Brno, dne 10. února 2016